

SLOVENSKI NAROD.

Iskaja vsak dan, izvenjši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne pent-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 6 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopis naj se svote frankirani. — Rokopini se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravništvo, na katero naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativna reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Delniško društvo

„Narodna tiskarna“

ima 9. junija 1878 ob 10. uri zjutraj

občni zbor,

ki ima sledeči

Dnevni red:

1. Bilanca delniškega društva „Narodne tiskarne“ za leto 1877.
2. Posamezni nasveti gg. delničarjev.

§. 15. pravil društva „Narodne tiskarne“ se glasi: Vsaka delnica daje lastniku pravico glasu v občnem zboru. Kdor sam ne glasuje, sme pooblastiti družega delničarja; vendar nobeden delničar ne more imeti več ko 20 glasov, niti na podlagi svojih delnic, niti kot pooblaščenec drugih delničarjev.

Žene smejo glasovati po pooblaščenih, oskrbovanci in juristične osebe po svojih postavnih, oziroma pravilno postavljenih zastopnikih, če ti tudi sami niso delničarji.

§. 16. Kdor v občnem zboru hoče glasovati, mora svojo delnico, oziroma začasni list vsaj pet dni pred občnim zborom v društveno blagajnico uložiti.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“.

London 28. maja. „Morningpost“ in „Daily Telegraph“ zagotavljata, da je doseženo s Šuvalovim jasno sporazumljenje o vseh vprašanjih, katera se tičejo samo Rusije in Anglije. Urejenje družih vprašanj, zarad Besarabije, vojne odškodnine, je še pridržano za kasneje. Vabila na kongres so uže razposlana. — Spodnja zbornica je dovolila

dopolnilni kredit za prevoz indijskih vojsk brez posebnega glasovanja.

Dunaj 27. maja. „Pol. Corr.“ poroča, da je shod kongresa definitivno gotov. — „Agence Russe“ pravi, da je Avstrija zasedla Adakale z dovoljenjem oblasti, da se vsem kakim težavnostim podunavske vožnje trgovine nasproti pride. Kongres bode naredil okupacijo turških provincij.

London 27. maja. V spodnji in zgornji zbornici je vlada rekla, da podrobnosti diplomatskih razgovorov ne more še poročati, ali o zadnjih dnevih so se upanja, da se snide kongres, močno zboljšala.

Kdo ima prav!

II.

Verblendeter, vom eillen Glanz verführter,
Verachte dein Geburtsland! — Schiller.

S—c. Skupno nam obema strankama v deželi je stališče: „narod slovenski in njegova domovina, in narodni in ne — tuji moramo le vsi biti. To mi tudi „Tagblatt“ od 17. maja piše: „falsches Pathos nennen wir es, wenn Schillers Tell citirt wird, um uns als Verächter unseres Geburtslandes hinstellen“, ali: „Hätten wir nicht gewagt auf die hässliche Raupe auf der auch uns werthen jungen Pflanze nationaler Entwicklung aufmerksam zu machen“. Tedaj to sva s „Tagblattem“ dognala, da g. renegat Dežman s tovariši n. pr. ne more niti reči, če se ga vpraša po njegovi narodnosti: da je Nemeec, ali Kranjec, niti da je

„verfassungstreu“, in da niti jaz, niti gospod Dežman, (obema je oni veliki germanizator Karel Veliki patron) ne smeva mirno gledati, če kak tujec našo domovino „Schweineland“ zove, in „Tagblatt“ celo ne sme, če se neče močno po prstih biti, pisati: „Was thut aber die slovenische Intelligenz? Sie liesst doch wol nichts als Slovenisches, fördert alle slovenische Talente, spricht und schreibt nur slovenisch? — Nichts von alledem, die Herren wollen es sich selbst nicht gestehen, dass sie noch so tief in der deutschen Knechtschaft stecken, etc.“ Mej slovensko inteligenco spadate tudi vi, renegatje Dežmanovci, to se ve da s tem razločkom, da ste vi precej več, kakor je Bogu ljubo, butasti. Eh, pa sem bil zopet grob! — Ali težavno je, če jim moram abcè političnega mišljenja, jim pojme razlagati, besedo „butelj“ zamolčati.

Kaj nas tedaj, oj možje, loči? Mi vsi hočemo, — to se ve — če smem „Tagblattu“ vrjeti, kedar gori pravi: „auch uns werthe junge Pflanze nationaler Entwicklung“, za narod naš nekaj storiti. Menda vendar ne zlodja to, da vam slovenščina gladko ne teče, da ste preveč nemški izgojeni! Ah, to ne more biti. Nemški smo vsi, ki smo gimnazijsko dovršili, vzgojeni, in ker se znanja slovenščine tiče, je tudi naših marsikateri bolj reva. Vzemite „Tagblatt“ mene, — prav si imel — žalibog, če si mi ondan očital, da kak germanizem delam. — Za časa Lessingovega so bili nemški izobraženci celo francosko vzgojeni, nemška kultura je še tedaj bila kaj „parterre“. Nemci so se nemščine sramovali. Nemci so imeli francoskutarje. A to nij motilo, da je narodnjak Lessing, da so vsi

Listek.

O literarnem jedinstvu narodov slavjanskega plemena.

(Iz Slavjanskega sbornika II.)

(Dalje.)

Ruski jezik ima po svoji zgodovini, po svojem značaju, po svojem položaju malo skupnega z drugimi literarnimi jeziki Slavjanov. Ti se morajo boriti za svoje priznanje za svoje bitje; ruski jezik pa se uže v svojem sedanjem stanu ne boji nikakoršne borbe, nikakoršnih slučajnostij. Po svoji notranji in vnanji moči je on kos vsakemu drugemu svetovnemu literarnemu jeziku. Vprašanje literarnega zjedinjenja Slavjanov je zanj vprašanje — rekel bi — moči in razvitja, ne pa vprašanje bitja. Res je, da literarni jezik 90 milijonov Slavjanov bi bil še mogočnejši, še nepremagljivejši, ali tudi 60 milijonov mladega, drznega, duševno zdravega in darovitega naroda uže zadostuje, da za-

gotovi svojem jeziku me to svetovnega jezika. — Pri vsej razdruženosti Slavjanov, in pri vsej njih strašnej ljubezni do svoje oddeljenosti in neodvisnosti celo v neznatih narodnih skupinah, so vendar izpoznali njih boljši umovi, da edini pogoj rešitve malih slavjanskih naracij je njih zjedinjenje v večje literarne skupine, združenje močij, skupna delavnost na duševnem polju. To je bila vedno težnja, dasi nevedoma, narodov samih, ki so si prizadevali svoj jezik razširiti na kolikor moči veliko število sosedov in soplemenikov. Včasih se je to posrečevalo raznim narečjem, na pr. češkemu v 15. in poljskemu v 16. stol.; prvo se je bilo razprostranilo po Sileziji, Lužicah, severnem Ogerskem, drugo pa po znatnem delu Litvanskega, in zapadne Rusije.

Slovani priznavajo svojo slabost in potrebnost literarnega zjedinjenja; to tudi v našem času kažejo ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih, na pr. v naporu s katerim Srbi razširjajo svoj jezik mej Bolgari, in Poljaki v Galiciji mej Rusi. Čehi se še zdaj ne

morejo pomiriti zaradi tega, ker so Slovaki otresli hegemonijo češkega jezika in napravili svoj dijalekt za literarni organ. Še živeje se izrazuje potrebnost literarnega zjedinjenja s sosedi pri Magjarih, pri narodu, ki je po svojem izvoru neslavjansk, pa je zvezan s slavjanstvom po vsej svoji preteklosti in morda tudi bodočnosti. Magjari se nam kažejo kot največji zastopniki ideje o potrebnosti jednega literarnega in administrativnega jezika po vsej dolini srednjega Dunava. Ta misel je v resnici zelo verjetna in plodotvorna; zmota je le v tem, da Magjari niso premišljali, kateri izmed živih jezikov ima upanja, zjediniti raznojezično naseljenje srednje Donave. Ko bi se bili temeljiteje zamislili v narodnopisno statistiko tega kraja, lahko bi se bili prepričali, da ne magjarski, ampak slavjanski jezik ima gospodovati v mejnarodnih razmerah Ogerskega, in sicer ne kateri izmed slavjanskih dijalektov, ampak vseslavjanski diplomatski in obcnoliterarni jezik.

Po tem takem se je skoro vsogdar in

pametnejši Nemci, in pravi rodoljubi nemški, izpoznavši svoj naroden stališč, tujo francoščino (če prav olikanejšo, bogatejšo, lepšo,) vrgli iz nemške svoje hiše. Pa to nikdar nij nasprotnikov Lessinga tako daleč peljalo, da bi odobraval, če bi kak Francoz na Nemškem Nemčijo zval kar „Schweineland“, kakor je to v Ljubljani storil nemški profesor Heinrich o Kranjskem. Tedaj tudi to vas izobraženejše ne loči tako hudo od nas, da vam nemška kultura (bolje kultura, ki še v literaturi leži,) imponira nasproti malej našej slovenske. Ta nemška literatura tudi nam imponira.

Kar nas loči, je to: Mi mislimo pošteno o našem narodu, mi ne mislimo, da ga bo nemška sila uže v par decenijah požrla; mi hočemo, naslanjaje se na to, da je naš narodič le veja družega Slovanstva, ki nij kar si bodi majheno, in ki bode kulturi palače ravno tako, kakor drugi indogermanci gradilo, da se slovanski naš narodič, kakor drugi narodi, kultivira, kar je le mogoče na podlagi tistega svojega jezika, katerega masa naroda govori, ne na podlagi tujega jezika, katerega mala peščica inteligence zraven slovenščine ali samo govori.

Razložek je mej kritiko in kritiko! Dobro je, če se napake v narodu obelodanijo, bičajo. Ali v tej kritiki mora svet viditi, da je kritikovalcu ležeče na tem, da se napaka odpravi, ljubezen do naroda mora mu pero, jezik voditi. In tega ne najdem pri vas. Vi odobrujete, če kak tujec reče, da je naša slovenska domovina „Schweineland“, ali molčite, in to je dosti. Nij mi treba povedati, da jo sami grdite pri vsakej priliki. „Tagblatt“ vaš, list politični, beletristični, in za vse stroke, katereh se vi poprijemate, je celo gnojnico uže v tem smislu vkup spravil. In berimo članek od 2. maja; prav z veseljem smeje se tam nemškutarski človek nad tem, da še naš narod nij Bog si ga vedi kako daleč v svojem razvoju prišel!

To nij patrijotična kritika, to nij pero patrijota. — Zaradi tega, o j možje, vam odrekujem ime patrijotov, odrekujem vam, da delate pošteno za blagor našega ljudstva, ker g. renegat, transfuga, uskok Dežman nij tolik bedak, da bi mislil, da je kultura narodova mogoča na podlagi tujega jezika. Opozorujem vas na moj članek od prejšnje sobote: „Kdo je kriv“, in tam citirane Her-

derjeve nemške stavke, in pri najboljšej volji vam ne morem družega imena dati, nego renegatje, janičarji, uskoki, transfuge, prelazniki, oslepljeni po fantomu: „deutsch bis zur Adria“, delujoči na to, da se, kakor „Tagblatt“ pravi: „die deutsche Sprache und Kultur aus ihren tausendjährigen Sitzen in unserem Lande“ ne prežene! Tisoč let uže kultura nemška pri nas dela in še z mirom zovejo naši narodni protivniki to našo domovino po nemško, po svoje: „Schweineland“, zdaj v luči 19. stoletja! — Gospoda! Zval sem vas oni dan bedake. Vi pravite na to, da sem grobijan. No, gospoda nemškutarska, če niste bedaki, ki ne previdite, da ta nemška kultura, ki v tisoč letih nič družega pri nas Slovanstvom nij dosegla, kakor da nas en njen „kulturträger“ zmirja sè „Schweinelandom“, tudi zdaj nij nič vredna, — potem ste, ki to uvidevate, in še zmiraj na njo pri sezate — nepatrijotični ljudje one vrste, katerim daje zgodovina ime renegatov in janičarjev. To sem hotel iz vaših izjavljenj dobiti, posrečilo se mi je po tem slednjem boju s „Tagblatom“, več mi nij treba, — jaz sem s pravom citiral za vas motto: Verachte dein Geburtsland! —

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 28. maja

Delegacije se snidejo denes ali jutri, in bode grof Andrassy pojasnila dal o vnanjej politiki, in o tem, kako misli porabiti kredit 60 milijonov. — Žalostno je, če je res, kar pišejo magjarski in nemški listi, namreč, da se ta Andrassyjeva politika namerava obratiti le proti Srbiji, Črnej gori in Rusiji. Magjarski listi se uže vrlo veselé „velike akcije“.

Vnanje države.

Kongres je gotov, pravi telegram iz Londona in pristavlja, da se nij bati, da bi njegovo snidenje zopet izpodletelo. Dan 11. junija je namenjen zanj. Nemčija je prevzela garancijo, da bode o celem dogovoru san štefanskem razgovarjanje. Podloge angleških terjatev so bile, kakor „Times“ poroča, v celoti sprejete. — Včeraj je zopet anglški ministrijski svet imel shod in posvetovanje o prelogih Šuvalovega.

Iz Carigrada se poroča, da je za vojnega ministra postavljen tisti Mahmu Damat paša, sultanov svak, ki je bil mej zadnjo ne srečno vojsko na čelu vojnega sveta. — Avstrijsko-ogerski poslanik, Maršar grof Zichy,

je obiskal angleško floto v Ismidu, kjer so ga Angleži z velikim slavjem sprejeli . . .

O **Bismarku** se zdaj zopet enkrat piše, da misli iti v pokoj, ker hote vsled Hödlovega strela na cesarja Vilhelma dvorni krogi v reakciji še dalje iti, nego je Bismark zadovoljen, kateri zdaj celo skuša Falka v ministerstvu ohraniti.

Francozje so z notranjo svojo politiko, sosebno s svetovno pariško razstavo popolnem zavzeti tako, da se celo za napeto vnanjo situacijo menj brigajo. Le prepričanje za Voltaire in proti njemu še traje.

Domače stvari.

— (Konfiskacija) Iz razsodbe c. kr. deželne sodnije, ki je našo zadnjo konfiskacijo potrdila, vidimo, da pravijo, da se je „Slovenski Narod“ od 22. t. m. v uvodnem članku: „Zrak se čisti“, ki se začne: „Sleparstvo z lepimi besedami ne velja več . . .“ — pregrešil zoper §. 65 lit. a, torej zločin na kaljenja javnega miru in reda.

— (Ljubljanski gimnazijalni direktor in c. kr. šolski svetovalec,) g. Jakob Smolej, je šel zadnjo nedeljo v graško „Tagespostu“ mej žurnaliste. Mi nemamo nič proti temu. Samo to si dovoljujemo trditi in konstatirati, da je g. c. kr. šolskega svetovalca Smoleja trditev: da so ono nedeljo na Rožniku petje pri maši za v zadnjem vojski padle Slovane „obskrbeli pevci ljubljanske čitalnice“ — skozi in skozi neresnična. Mi razumejemo, da g. Smolej v zadnjih zlih časih sam gre hitro popravljat celo tukajšnjega nemškega, zelo lahkega dopisnika „Tagesposte“ perfidno in policijo klicoč, ter na vse strani zlovoljno denunciacijo, da njegov gimn. pevski učitelj in njegova gimn. mladina javne politične demonstracije dela. Vendar mu svetujemo, da drugikrat, če bode zopet kako tako nemško pobalinsko perfidnost od sebe in svojega zavoda odbijal, in jo bode mislil vsakako na koga družega zavaliti, naj se pač prej bolje informira, da se ne bode blamiral z neresnico, kakor se je zdaj. Ni jeden čitalniških pevcev namreč nij bil tam zraven! Sicer bi (po naših mislih) nič za to ne bilo! Ali resnica nij, kar pravi g. S., in na vse zadnje čitalnica tudi nij politično društvo.

— (Čitalnica v spodnji Šiški) se je preselila zavoljo premajhenih dozdanjih prostorov v večje in bolj pripravne pri gospej

povsod čutila brezmočnost Slavjanov, literaturno razcepljenih, in skušale so se neznatne narodnosti zbrati v večje literaturne skupine. Pa ti poskusi navadno nijso imele vspeha, po večem za to ne, ker sredi teh narodnostij nij bilo dosti močnega središča in primerno zvišenega nad vsemi svojimi zoprniki.

Nekateri so menili, da se dá vsa sedanja različnost literaturnih organov Slavjanstva na štiri glavne jezike skrčiti: na srbski, češki, poljski in ruski jezik. Pri tem se je na misli imelo, da srbski jezik se odlikuje od ostalih južnih, t. j. od bolgarskega in slovenskega, in češki jezik s poljskim da izpodrineta vse druge zapadno-slavjanske, t. j. češki slovaškega in oba lužička, poljski pa kašubskega. Minilo je 40 let, kar je Kolar v svojem sijajnem spisu: „O literaturnej vzajemnosti Slavjanov“ formuliral misel o štirih glavnih narečjih slavjanskih, vendar manjša narečja ne le nijso priznala tega četveroglavega idola, ampak še prav ironično se nasproti njemu vedejo rekoč: „Bog varuj!“ Na drugi strani je pri privili-

giranih ali glavnih narodnostih lahko na prste naštetih inteligentne ljudi, ki bi osvojivši si vzore Kolarove o vzajemnosti Slovanov do nekake stopinje bili kos, ne rečemo četverim, ampak k vsemu dvema jezikoma. Izkušnja dveh slavjanskih shodov, Praškega l. 1848. in Moskovskega l. 1867. dokazala je, da se Slavjani morejo glasiti vsak v svojem narečju, tako da ne prouzrokujejo posebnega nespozumljenja; pri vzajemnem obravnavanju le nekoliko resnobnih vprašanj, morali so pa pribegati k tujim jezikom, k francoskemu in posebno k nemškemu.

To drugače tudi ne more biti. Resnobni razgovori se ne morejo vršiti s pomigovanjem. Treba je za nje določnih terminov, rekoč jednega določenega jezika. Sam Kolar priznava, da zgodovina pozna le en tak primer od njega za Slavjane projektirane oblike literaturne vzajemnosti: to je stara Grecija, dokler se v njej nij utrdil občni jezik kiní (koine) (ἡ κοινή t. j. γλώσσα). Pa uže ta faktum sam, da so bila z večjim razvitjem političnega občnega,

trgovskega in literaturnega življenja grška narečja stopinjema pozabljena in da so se spremenila v ta občni jezik, v katerem je pisal Aristoteles, in je upravljal Aleksander Macedonski in se je oznanjal evangelij: že ta faktum sam uničuje moč tega jedinega precedensa po teoriji Kolarjevi in mnogih privrženikov med Čehi, Srbi in deloma Poljaki. Sicer tudi misliti nij da bi bila Grecija, katere razvitje je bilo tako pravilno, v tem obziru kakoršna koli iznimka v zgodovini: nasprotno, pri natančnejšem primerjanju se nam pokaže popolna podobnost v razvitju literaturnega jezika občnega grškega z občnemškimi, občetalijanskimi, občefrancoskimi, občangleškimi itd. Vsi ti narodi so preživeli dobe literaturnega jezika italijanskega in nemškega. Povsod je bila različnost pred zjedinenjem. To je zakon zgodovinskega razvitja narodov, kateremu se morajo, hote ali nehote podvreči tudi Slavjani. Kdor se pa v bran stavi temu, kar je neogibno, ta bode prej sam poginil, nego, da bi premagal osodno življenje.

Ani Gosar („pri Guzitu“) in se bode tudi slavnost odpretja drugi mesec tamkaj vršila. Dan te slavnosti se bode v kratkem po odboru določil in se bodo tudi vabila razposlala. Pri tej priložnosti naj bode še omenjeno, da je čitalnična bralna soba odprta udom ob delavnikih od 8. do 10. ure zvečer; ob nedeljah in praznikih od 10. do 12. ure zjutraj in od 2. popoldne do 10. ure zvečer. Vpisati se more, kakor je bilo uže naznanjeno, od 2. do 4. ure ob nedeljah in praznikih popoldne. Knjige in časopisi za domače branje razposojujejo se ob sobotah v zgorej omenjenih urah.

— (Ljubljanski škof g. dr. Pogacar) se je v soboto večer iz novomeškega in trebanjskega okraja, kjer je birmoval, vrnil nazaj v Ljubljano, pa otide uže v petek zopet v ribniško dekanijo.

— (Nove orglje.) Ravno kar je do delal za duhovnijo Studeno na Notranjskem znani ljubljanski mojster gosp. France Goršič nove orglje, ki imajo 1 manualno — (s 56 tastami: od C—g.) in pedalno klavijaturo (s 24 tastami: od C—h. s pedalnim sklepom in dvema zbiralnikoma (Collectivtritte), katera odpreta vse spremene razun pedalnega sklepa in Viola di Gamba. Spremenov je jednajst.

Izpred porotnega sodišča.

V Ljubljani 23. maja.

(Hudodelstvo roparskega umora.)

(Konec.)

Priča Neža Oražem potrди, kar je v navzočnosti moža slišala. Pove pa tudi, da je njej zatoženec povedal, da je šel z več drugimi v Knežak krast, pa da niso ničesa dobili. Tudi jej je povedal, da pojdejo k fajmoštru v Slavino krast, in ko mu je njen mož odgovoril, da če imajo fajmošter kaj denarja, da ga imajo v hranilnici v Ljubljani, odgovoril je, da uže ve za kaso. Zatoženec pričo z jako surovim imenom ozmirja, ona proti temu imenu odločno oporeka, prvosednik ga posvari, na kar zatoženec pravi, da so po njegovem mnenju vse ženske kolikor jih je na svetu to, za kar je on poslednjo žensko pričo zaznamoval.

Priča Šemec Jože 78 let star, iz Postojne, je bil s zatožencem v gostilni. Ta mu je rekel: „Oče, če bom obsojen in kaznovan, molite en oče naš in eno češčena Marija za me.“ To je zatoženec izustil ne da bi bilo prej kaj

govorjenja, da je kaj storil, ali da ga česa dolže.

Tudi 13 letna priča Ančika Kranjec ki je bila tačas v gostilni, potrди da je to slišala.

Priča Jaka Bolč, gostilničar v Kočah, pomagala je pokojnemu ubitemu Kalistru, hraste nalagati. Takrat sta govorila v navzočnosti žene, da bode stara gospa Kalistrova užitek odkupila. Vedelo pa se je obče v vasi, da se o tem obravnava, in da Kalister mnogo denarja čaka. Zatoženec pravi, da nij ničesa vedel o denarji.

Zdravnika dr. Rozpet in dr. Perko popiseta kako je bil ubiti Kalister ranjen, na kar predsednik obravnavo prvi dan ob 1/4 10. uri zvečer sklene.

Drugi dan obravnavanja.

Priča Uršulja Kalister ceni vse denarje in vrednostne stvari, katere je imel ubiti Kalister pri sebi na kakih 6 gld., flajda pa katera je bila nova, imela je še vrednost 10 gld.

Prečita se zapisnik, ki je bil narejen, ko se je pri zatožencu hiša preiskavala. Našlo se nij nič. Nadalje se bere zapisnik, narejen, ko je komisija našla na ledu v Pivki blizu vija-dukta pri Prestranku dve plavi ruti.

Župan Tone Dovgan je poslal jako slabo govoreče spričalo o zatožencu. Župan pravi o njem, da je tudi na prav verjetnem sumu, da je sam svoj hlev zažgal, samo da je novce od zavarovalnice dobil.

Prebere se razsodba deželne sodnije ljubljanske 28. septembra 1866, po kateri je bil zatoženec obsojen zaradi hudodelstva tatvine, ker je bil nekemu pastirju 37 gld. ukradel, kaznovan s trimesečnim zaporom.

Zatoženec pravi, da je denar le našel, in ga bil sam tudi nazaj dal, pa da so ga precej prijeli.

Prečita se zapisnik komisije katera je vse na mestu ogledala. Dr. Perko pravi, da je izmeril na sto sledov, pa da so bili različni, misli pa da črevlji niso taki, da bi puščali enak sled. Črevljarja Golč in Spindler pravita, da je zatoženec morebiti sám odtrgal flike na stopalih, da pa je tu mogoče, da so odleteli. Železni žreblji pa, da so s silo odpravljeni.

Zatoženec pravi na to, da je tako nedolžen „kakor britka martra“.

Predsednik potem proglaši, da je obrav-

nava sklenena, in sodnja se umakne da stav porotnikom vprašanje.

Porotnikom se stavi samo jedno glavno vprašanje, katero meri na to: ali je zatoženec France Bolč kriv, da je v noči 24 na 25 novembra 1877 l. Andreja Kalistra z namenom, da bi ga usmrtil in oropal, z necim topim in robotim orožjem tako močno ranil, da je vsled tega smrt nastati morala.

Državni pravdnik g. Mühleisen ponavlja vse v zatožbi in pri obravnavi navedene dokaze in slučaje, kateri govore proti zatožencu in nasvetuje naj g. porotniki na njim stavljeno vprašanje odgovore, „da“.

Zatoženec reče, da prepušča svoj zagovor popolnem svojemu zastopniku.

Zagovornik dr. Moše: „Gospoda porotniki! Obravnali smo denes o hudodelstvu, katero je povsem tako grozovito, da sem prepričan, ka vam je duša polna groze o tem strašnem dejanju, še tem bolj ker se je vršilo na tak res nečloveški način. Ali čem strašnejše, gospoda porotniki, je to hudodelstvo, o katerem vam je denes nalog sodbo izreči, tem večja je tudi vaša dolžnost, s srcem in umom na tanko razsoditi, ali je pa tudi zatoženec, katerega zatožba tako groznega hudodelstva dolži, res tisti, ki je dejanje resnično izvršil. Treba vam je na tanko tudi najmanjšo stvar razmotravati, da veste, je li v istini vse, česar se je zatoženec dolžil, tudi popolnem opravičeno, je njegova krivda tudi nedvomno dokazana. Kar mojega današnjega zagovarjenca v prvi vrsti dolži, je gotovo to, da je na slabem glasu pri svojih sovaščanih, da ga javno občno mnenje tega hudodelstva, skoro bi rekel, enoglasno dolži. Ali gospoda porotniki, izrek, da je glas ljudstva tudi glas božji, nij zmirom veljavèn in jaz ravno v tem slučaji izrečno naglašujem, da se je ta izrek slabo opravičil. Glas ljudstva, kateri se je bil v prvič čul, bil je ta, da oče in sin sta morilca pokojnega Kalistra. Sodnja je vsled tega oba zaprla, ali komaj 18 dnij je bil oče zatoženčev zaprt, uže je morala sodnja ga iz zavora izpustiti, kajti ničesar nij bilo, da bi se moglo sklepati, da je tudi on kriv tega hudodelstva.

Današnji zatoženec je prišel uže kot izročeni hudodelec na obtožno klop; tako vam ga je naslikala zatožba, isto tako so vam ga naslikale izpovedbe prič. Ali gospoda porot-

Priznanje, da je potrebna ne le vzajemnost, ampak literaturno zjedinjene Slavljanov pokazalo se je včasih med Slavjani. Sv. Ciril in Metodij sta izrazila to priznavanje in uresničila idejo literaturnega jedinstva slavjanskega plemena; pa mnogi so se pozneje kakor smo videli, oddaljili od te ideje, in morali so cela stoletja bloditi po razpobjih zgodovine, da bi zopet dospeli do iste ideje da bi jo razpravljali in uresničili.

Po času prvi buditelj te ideje na slavjanskem zapadu je bil hrvatski katoliški duhovnik Jurij Križanić, ki je prišel v Rusijo oznanjat Slovanstvo, pa je bil potem poslan v Sibirijo in je v Tabolsku napisal (l. 1666) gramatiko od njega osnovanega slavjanskega jezika. Osnoval pa je ta jezik sestavlja oblike in besede ruskega in hrvatskega jezika. Pa ta gramatika je do zadnjih časov ostala v rokopisu in nij imela nikakoršnega vpliva na naslednje rodove. Črez 160 let se je, brez dvoma neodvisno od one, podobna ideja rodila v glavi slovaškega učenjaka Herkela, razložena v njegovej gramatiki vseslavjanskega je-

zika (izd. l. 1826 v Pešti) osnovanega na temelji rodnega mu narečja slovaškega. Tretja enaka poskušnja je Slovenca Matija Majerja, objavljena pred nedavnim časom. On nij samo izdal gramatiko tega od njega predloženega jezika (l. 1863) ampak ga je izkušal razširjati po časopisu izdavanem v tem jeziku („Slavjanin“ v Celovci.) Podlaga vseslovanskega jezika mu je slovensko narečje, razširjeno po besedah in oblikah iz mnogih družih narečij slavljanskih.

Pa vse te poskušnje, nov literaturni jezik osnovati, so minole brez sledu v izpoznanju ravno teh rodov, pri katerih so se rodile. Proroki so ostali brez slednikov. In mi, potomci teh rodov, moremo hvaliti patrijotizem in slavjansko čutje teh prorokov, ali obžalovati moramo tudi, da so toliko truda brez vspeha potratili v ponarejanje izdelkov narave, izdelkov tako zamotano sestavljenih in velikih, kakoršen je jezik. In saj nas tu izkušnja svetovne zgodovine lahko uči, da literaturnih jezikov ne delajo slovničarji, ampak narodi, in da jih delajo ne z umetnim izbira-

njem elementov raznih dijalektov, ampak po zmagovanji enega izmed dijalektov nad drugimi, v borbi za bitje. Tako je jezik stare Lacije in Rimskega mesta nekdaž zmagal nad vsemi drugimi dijalekti stare Italije, in narečje toskansko nad dijalekti nove Italije: tako se je jezik Iljdefransa (Ile de France) in mesta pariškega posadil na literaturni prestol v Franciji, in narečje saksonsko v Grmaniji. Tako je tudi stari vseslovanski jezik bil narečje določene krajine (verjetno, da Macedonije) predno si je podvrgel druga slavjanska narečja. V teku časa seveda sprejema literaturni jezik mnogo elementov iz vseh drugih narečij, za katera je postal občni organ. Pa to nam ne brani trditi, da vsak literaturni jezik je bil prej dijalekt določene krajine, in niti jeden nij se izcimil čisto teoretično iz glave kakega slovničarja. Pustimo tedaj v strani misel o sestavljenju novega vseslavjanskega jezika in obrnimo se k mnenjem in poskušnjam: na to mesto povzdigniti jednega izmed sedanjih živih slavjanskih jezikov.

(Dalje prih.)

niki, tudi zločinec ima po postavi pravico od vas zahtevati, da vestno in mirno sodite, je li on res tisti, kateri je grozovito dejanje dovršil. To vam polagam z vso gorečnostjo na srce, kajti vi nimate tu soditi, kaj je bilo, nego samo to, kdo je to izvršil. Reklo se je v teku obravnave, da je le en sam človek bil, kateri je strašno to dejanje storil. Jaz pa sem prisiljen vprašati: kje je dokaz za to trditev? Da bi bil to le sled, moram smatrati za jako omahljiv dokaz.

Kaj pa nam je povedalo vseh tukaj zaslišanih 30 prič? Ena isto ko druga, da se govori, da je obče prepričanje, da nij nikdo drug umoril in oropal Kalistra, kakor denašnji zatoženec. Vsak je trdil enako, povedal nam pa nobeden nij, kje je izvor te vesti, kdo in kaj jo podpira. Gospoda porotniki, na izrek nekaterih prič pa, ki so kratko malo izjavile, ta je morilec, drugi nobeden, — na taki izrek brez dokazov ne smemo in ne moremo polagati veljave. Mogoče je, in tudi v resnici se zgodi, da je človek malopriden, celo nič vreden, to pa nikakor ne dokaže, da bi moral biti zaradi tega morilec in ropar. Gospod zastopnik državnega pravdnštva, je v svojej zatožbi posebno tudi naglaševal, da je moj klijent grozil še v preiskavnem zaporu, da bode, ko se vrne domov, uže vsem tistim pokazal, kateri so proti njemu pričali. No, jaz mislim, da se to pravi tako rekoč mnenje delati, ali jaz cenim porotno sodnijo za toliko vzvišeno, in mislim, da se ne sme ponižati k temu, kar bi jej vzelo vso veljavo pri sodržavljanih, da bi postala policijsko sodišče. Obtožba in obravnava skušali sti predstavljati mojega klijenta, kakor prav navadnega lupeža, da bi to res bil, primoran sem odločno zanikavati. Zatoženec je posestnik, katerega imetje je sodnijsko cenjeno na 2000 gld. in od katerega ima samo sestri izplačati doto v znesku 500 gld. To je gotovo človek, kateremu se po mnenji kmetov slabo ne godi, tedaj takemu človeku ne bode prišlo na um, storiti tako grozovito hudodelstvo tako rekoč samo za šalo. Kakor smo slišali, še žena Kalistrova nij vedela kdaj bode prišel njen mož domov, kako je mogel to tako natanko vedeti denašnji zatoženec. Ali ga je morebiti vsak dan šel čakati? O tem nijsmo slišali ničesa.

Kaj pa je dokazala hišna preiskava pri njem? Tudi nič, kajti našla se nij niti najmanjša stvar, ki bi bila za mojega klijenta sumnjiva. Zatožba je tudi proglasila za jako obteževalno to slučajnost, da je zatoženec, ko se je izvedelo, da Kalistra nij domov, prišel trikrat en dan v Kalistrovo hišo ženo njegovo tolažiti. Istinito moram izjaviti, da sem mislil uporabiti ravno ta slučaj kot olajšalni za mojega klijenta in se jako čudim, da je zastopnik državnega pravdnštva navedel ravno omenjeni slučaj kot obteževalni uzrok. Vprašam vas gospoda porotniki, kak mora biti človek, kateri je pred nekoliko ur umoril moža, a ko se nijso še njegove roke gorke krvi obladile, pride k soprogi ubitega in jo skuša tolažiti! Tu se neha vse srce, vse človeško mišljenje, to mora človek biti, kateri je v najzadnjih živcih živina! Kako more vprašam na dalje, tak človek v trenutku sodelovati, ko se išče truplo umorjenega, ali more on tisti biti, kateri bode pot kazal kje je truplo umorjenega, zraven pa hotel sledi svojega zločina izbrisati. Ko bi bil zatoženec res Andreja Kalistra umoril in oropal, gospoda

porotniki, onda bi bila njegova prva skrb ta, da bi bil sled zmedel, ne pa, da se je z vsemi drugimi trudil sled kolikor hitro mogoče poiskati. Mnogo tehtnosti se je v zatožbi tudi pokladalo na sledi škorinj ali črevljev kateri so se našli proti luknji „skolji“.

Ravno v tej zadevi pa je zatožba jako skromna, kajti tisti možje, to je v prvej vrsti dr. Perko, ki so sled merili, denes, ko so stare škornje zatoženca videli, ne morejo več z ono odločnostjo reči, ali se ravnao sledi s škornji zatoženčevimi. Reklo se je tudi čestokrat mej obravnavo, da je dež sled izpral in da je sled ožji postal; ali gospoda porotniki, vsak, kateri ima le nekoliko tehničnega znanja, bode vedel, da voda nič ne omeji, nego vse razširi. Tudi mnenje, katerega je izpovedal pri komisiji navzočni izvedenec dr. Perko, da so bili vsi sledi stopinj popolnem gladki, ne vjema se s tem, kar smo tukaj slišali, da je napraviti dal zatoženec kose usnja na stopala, katera so bila pokvedrana, in bi jih bili tedaj gotovo v sledih poznali. Mnogo je zatožba nabrala tudi izrekov proti zatožencu od strani njegovih sovaščanov in taci, katerim se je baje zatoženec sam izpovedal. No na take izjave, katere se tako lahko izgovori, mnogo pokladati, jaz vsaj smatram za neumestno. Zagovornik na dalje oporekava potem posamezne slučaje, katere je navedlo državno pravdnštvo, ki pa so bralcem itak znani. Zagovornik sklene obrambo z besedami: Slikal sem vam, gospoda porotniki podobo denašnje obravnave. V spomin vam kličem še jedenkrat, da svojo sodbo pričakuje zatoženec, ne pa kar bi se po denašnji obravnavi lahko mislilo, uže hudodelnik. Sodite mirne vesti, pa premislite tudi, da vaša sodba gre za življenje. Stavite si jedenkrat dvom dejanja, obrekovanje in sovraštvo na merilo, — potem bode odgovorili na vam stavljeno vprašanje: „ne!“

Po kratkej dupliki in repliki državnega pravdnika in zagovornika poprime besedo predsednik sodišča, g. Grčar. V jako dolgem govoru ponavlja vso končno obravnavo.

Porotniki odidejo, in ko se vrnejo, naznani njih načelnik g. Paver, da so porotniki na stavljeno si vprašanje z 11 glasi proti jednemu glasu odgovorili z „da“.

Vsled tega je sodnija izpoznala France Boleta, po domače Tomca, krivega hudodelstva roparskega umora in ga obsodila po §§. 134 in 135 k. z., kaznjivo po §. 136 k. z. k smrti na vešala, in da ima po §. 1327

k. z. plačati vdovi umorjenega 210 gld. odškodnine in vse sodnijske stroške. Kar zahteva vdova več odškodnine, in a izterjati po civilnem sodnijskem potu.

Na smrt obsojeni odgovori na to sodbo: „Tako je pač, če kmetje kmeta sodijo!“ Potem naznani proti kazni takoj pritožbo na višjo sodnijo. Obravnavo je poslušalo vse skozi mnogo občinstva, ne ravno iz izbranega prebivalstva ljubljanskega, kar so poročevalci listov, ki so pri ljubljanskej deželnej sodniji še zmirom mej jako različno občinstvo potisnjeni, zelo britko okusili. —r—

Umari v Ljubljani.

21. maja: Neža Uršič, črevljarska soproga, 53 l. 5 m., Florjanove ulice št. 24, na pljučnej tuberkulozi. — Ivana Porenta, zasebniška hči, 3 l., sv. Petra cesta št. 75, na tifusu.

22. maja: Ana Hrnčnik, soproga hišnika, 64 l., sv. Petra cesta št. 7, na pljučnej sušici. — Marijana Tartnik, soproga krajaškega mojstra, 54 l., slonove ulice št. 24, na tuberkulozi pulmon.

23. maja: Neža Škrjanec, vdova c. kr. okrajnega kancelista, 64 l., sv. Petra cesta št. 32, na tifusu.

V deželnej bolnici.

14. maja: Valentin Jernejčič, dninar, 72 l., na tuberkulozi.

19. maja: Jože Schweiger, kovač, 33 l., in Polona Karič, soproga rudarska, 40 l., na pljučnej tuberkulozi.

20. maja: Marija Šebevnik, gostačka, 76 l., na pnyamiji. — Matija Pezdur, posestnik, 79 l., na pljučnej bolezni.

23. maja: Marjeta Magister, soproga delavca, 52 l., na uramiji.

Dunajska borza 28. maja.

(Izvirno telegrafsko poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	64 gld.	—	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	66	—	—
Zlata renta	73	75	—
1860 drž. posojilo	115	—	—
Akcije narodne banke	805	—	—
Kreditne akcije	226	30	—
London	118	90	—
Japan	9	50	—
C. kr. cekini	5	60	—
Srebro	108	50	—
Državne marke	18	75	—

Loterijsne srečke.

V Gradci 25. maja: 18. 56. 51. 90. 20.
Na Dunaji 25. maja: 4. 20. 86. 56. 47.

Karel S. Till

trgovstvo s knjigami in papirjem, pod Trančo št. 2, zaloga vseh potrebstij za urade in kupčijstvo; zaloga navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebstij za merjevce (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejša v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdeljuje se tudi monogrami na pisemski papir, visitne karte in pisemske zavitke. (158—9)

Išče se ženska

v starosti od 25—35 let, slovenskega in nemškega jezika popolnem zmožna, ki zna potrebno pisati, brati, ter računati, izvedena v trgovinskem poslu, za neko prodajalnico na deželi.

Ponudbe naj se izvolijo pod naslovom „P. K.“ poste restante Postojna, oddajati. (168—3)

Na dunajskeje svetovnej razstavi obdarjeno z medalijo za napredek in sè srebrno v Lincu 1875.

Prečastitej duhovščini!

Štefan Berlyak,

meščan in izdelovalec cerkvenih dragocenostij, priporoča se za izdelovanje cerkvenega dela vsake vrste, kakor tudi talarov, duhovenskih sukenj i. t. d., soidno in po nizkej ceni. (145—4)

Karoline Berlyak-ove vezenje sè zlatom,

priporoča se v izdelovanje nebes (baldahinov), zastav, zastav za pevška, strelna, veteranska, in društva požarnih straž. Prejemajo se tudi ornatj za polaganje. Vezenja, ako se dodá tudi tvarina, obrobijo se in skrbno izdelajo, kakor se tudi vsim vprašanjem nemudoma odgovarja.

Fabrika in zaloga:

Dunaj, mesto, Grünangergasse št. 12.

Tusci.
28. maja:
Pri Slonni: Bliker iz Caloveca. — Fink iz Grada. — Pila iz Trbovia. — Kaufman iz Maribora. — Kaner iz Dunaja. — Müller iz Brna. — Preiner iz Trsta.
Pri Matelli: Lakner iz Sevnice. — Mullit iz Dunaja. — Jankovita iz Rajhenberga. — Willman iz Trsta. — Feldman iz Dunaja. — Stanit iz Sevnice.
Pri Zamereci: Gaberle iz Zagreba. — Klanser iz Kočevja. — Kotonik iz Ljubljane. — Trindl iz Dunaja.